

Pregledni rad
UDK 341.123.045.9:323.1(497.5)
341.79(497.5-3Slavonija)
Primljeno: 21. srpnja 2011.

Mirovne misije Ujedinjenih nacija i rješavanje etničkih sukoba: studija slučaja Istočne Slavonije

RUŽICA JAKEŠEVIĆ*

Sažetak

U radu se prikazuje razvoj koncepta mirovnih misija Ujedinjenih nacija od početka njihove primjene krajem četrdesetih godina 20. stoljeća do tzv. druge generacije mirovnih misija, koja se ponajprije povezuje s devedesetim godinama prošlog stoljeća. Označavajući promjene u provođenju mirovnih misija normativnim, kvantitativnim i kvalitativnim, autorica razmatra i pomake u poimanju tradicionalnih načela pristanka strana, nepristranosti promatrača i neprimjenjivanja sile u većini slučajeva, što su bile odlike većine mirovnih misija za vrijeme Hladnog rata. Uz pregled razvoja koncepta mirovnih misija predmet ovoga rada je studija slučaja mirovne misije UNTAES koja se od 15. siječnja 1996. do 15. siječnja 1998. godine odvijala u Istočnoj Slavoniji, Srijemu i Baranji i koja se smatra jednim od vrlo rijetkih primjera uspješne primjene druge generacije mirovnih misija UN-a, ali i mirovnih misija općenito.

Ključne riječi: Ujedinjene nacije, mirovne misije, Hrvatska, UNTAES

1. Uvod

Od uspostave prvih mirovnih misija (UNTSO – 1948) do današnjih kompleksnih misija diljem svijeta, mirovne snage Ujedinjenih nacija suočavale su se s različitim zahtjevima, promijenjenom prirodom sukoba i promjenjivom političkom realnošću. Ciljevi mirovnih misija Ujedinjenih nacija u vrijeme Hladnog rata bili su ograničeni na održavanje primirja i stabiliziranje situacije na terenu kako bi se sukobi riješili mirnim putem i političkim sredstvima. Tadašnje misije sastojale su se od vojnih

* *Ružica Jakešević*, znanstvena novakinja-asistentica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, zaposlena na znanstvenoistraživačkom projektu “Republika Hrvatska u europskoj sigurnosnoj arhitekturi”.

promatrača i postrojbi koje su nadgledale, izvještavale i podupirale očuvanje mira i poštivanje ograničenih mirovnih dogovora, a bile su karakteristične i po tome što u njima nisu sudjelovale velike sile (Pirnie i Francisco, 1998: 13).

Završetkom Hladnog rata strateški kontekst za mirovne snage Ujedinjenih nacija uvelike se promijenio. To je Ujedinjene nacije natjeralo da promijene i prošire prirodu mirovnih misija s tradicionalnih, strogo vojnih zadaća na kompleksne i višedimenzionalne zadaće koje bi omogućavale implementaciju mirovnih sporazuma uz sudjelovanje u uspostavi održivog mira. Aktivnost snaga Ujedinjenih nacija za vrijeme Hladnog rata temeljila se na tri osnovna načela: pristanku strana, nepristranosti promatrača i neprimjenjivanju sile u većini slučajeva. Ta su načela u posthladnoratovskom razdoblju također promijenila svoje značenje.¹ Situacija u kojoj su se našle mirovne snage Ujedinjenih nacija na području bivše Jugoslavije i poteškoće na koje su nailazile u provođenju mandata u velikoj su mjeri utjecale na poticaje da se transformira koncept tradicionalnih mirovnih misija prema sveobuhvatnijim mirovnim misijama ili misijama druge generacije, kako se često nazivaju (vidjeti primjerice: Sewall, 1995; Roberts, 2003; Wäyrynen, 2000; Berdal, 2001; Cohen i Moens, 1999).

2. Promjena koncepta tradicionalnih mirovnih misija nakon Hladnog rata

Što se to promijenilo u prirodi sukoba, rezultiravši promjenom koncepta tradicionalnih mirovnih misija prema sveobuhvatnim, višedimenzionalnim mirovnim misijama? Prema Butleru, mirovne misije nakon Hladnog rata prošle su kroz trostruku transformaciju: kvantitativnu, kvalitativnu i normativnu (Butler, 2009: 82).

Mirovne misije Ujedinjenih nacija razvile su se tijekom Hladnog rata kao sredstvo popuštanja napetosti i pomoći u rješavanju sukoba između država, i to razmjешtanjem nenaoružanog ili lako naoružanog vojnog osoblja iz brojnih zemalja pod zapovjedništvom Ujedinjenih nacija između oružanih snaga sukobljenih strana. Od osoblja u mirovnim misijama nije se očekivalo da na vatru uzvraća vatrom. Zbog toga je opće pravilo bilo da se mirovna misija upućuje nakon što je na snagu stupilo primirje i nakon što su se sukobljene strane složile s njezinim razmjешtanjem. Snage Ujedinjenih nacija promatrale su stanje na terenu i nepristrano izvještavale o pridržavanju odredbi o prekidu vatre, povlačenju vojnika ili o drugim elementima sporazuma. Takve aktivnosti omogućavale su dovoljno vremena za diplomatske napore radi suzbijanja osnovnih uzroka sukoba.

Kraj Hladnog rata ubrzao je dramatičan preokret u mirovnim misijama Ujedinjenih nacija, te je s prestankom bipolarnosti kao jedne od glavnih odlika me-

¹ Načelo odgovornosti za zaštitu (poučeni iskustvima Srebrenice i Ruande) te početak provođenja tzv. humanitarnih intervencija (koje je u izravnoj suprotnosti s pristankom sukobljenih strana).

đunarodnih odnosa prethodnog višedesetljetnog razdoblja Vijeće sigurnosti počelo uspostavljati veće i kompleksnije mirovne misije, često radi implementacije sveobuhvatnih mirovnih ugovora između sudionika unutardržavnih sukoba. Osim toga, mirovne misije sve više su počele uključivati nevojne elemente kako bi se time osigurala održivost misija. Kako bi se zadovoljila sve veća potreba za složenim mirovnim misijama, 1992. godine unutar Ujedinjenih nacija stvoren je Odjel za mirovne operacije.

Dakle što se tiče djelovanja Ujedinjenih nacija i provođenja mirovnih misija, jedna od glavnih značajki razdoblja nakon Hladnog rata bilo je naglo povećanje broja mirovnih misija. Međutim, u prvo vrijeme te kvantitativne² promjene nisu bile praćene kvalitativnim promjenama, što je presudno utjecalo na bilancu uspjeha mirovnih misija. Naime, misije su raspoređivane u okruženja koja nisu bila prikladna za provođenje tradicionalnih principa djelovanja mirovnih snaga, što je ukazalo na potrebu za usporednim kvalitativnim promjenama. Rezultat je tih kvalitativnih promjena razvoj tzv. druge generacije mirovnih misija, čije je glavno obilježje djelovanje u uvjetima unutardržavnih sukoba te "rastezljivo" poimanje principa pristanka, nepristranosti i ograničene uporabe sile (Lipson, 2004).

Jedna od spoznaja do kojih su dolazile mirovne snage na terenu bila je da sukobljene strane nisu uvijek spremne na prekid borbi. Ta spoznaja ukazala je na potrebu manjeg oslanjanja na diplomaciju i većeg oslanjanja na upotrebu ograničene sile, s tendencijom povećanja njezina intenziteta. Tijekom ovoga razdoblja Ujedinjene nacije pokušavale su organizirati kompleksne, multifunkcionalne operacije čija je temeljna zadaća bila pomoći u prelasku iz stanja sukoba u stanje u kojemu vlada barem minimalna razina reda. Ti prijelazni aranžmani zahtijevali su vojne snage, humanitarnu komponentu te preuzimanje administrativnih i izvršnih političkih zadaća u državama u kojima se civilna infrastruktura raspala. Isprva Ujedinjene nacije nisu bile uspješne u koordinaciji tih aktivnosti (Chopra, 1995).

Na neki način, mirovne snage Ujedinjenih nacija našle su se u procjepu između održavanja mira (uz napomenu da u mnogim situacijama nije postojao *mir* koji je trebalo *održavati*) i nametanja mira. U skladu s time, u novom sigurnosnom okruženju sve je očitiji prijelaz s djelovanja u okviru Poglavlja VI na djelovanje pod okriljem Poglavlja VII Povelje Ujedinjenih nacija (Chesterman, 2003).

Nesklad između situacije na terenu koja je zahtijevala jednu vrstu djelovanja i mandata mirovnih misija koji su propisivali drugu vrstu aktivnosti ukazivao je na neporecivu potrebu redefiniranja sposobnosti i zadaća mirovnih misija. Međutim, ta zadaća nije bila nimalo lagana s obzirom na čest izostanak volje država članica

² U razdoblju od 1988. do 1995. pokrenuto je 27 mirovnih misija. United Nations, Department of Peacekeeping Operations; <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/home.shtml>, 30. travnja 2008.

Ujedinjenih nacija da se više angažiraju u naporima za osiguranje mira u svijetu. To je dovelo do velikog nerazmjera između zahtjeva za sve veći angažman u unutardržavnim sukobima i sposobnosti angažiranja u takvim okolnostima (Bures, 2006).

Transformacija međunarodnog okruženja dovela je do nove generacije “više-dimenzionalnih” mirovnih misija Ujedinjenih nacija. Te misije obično se upućuju u opasno okruženje koje je rezultat nasilnog unutarnjeg sukoba i mogu uključivati mješavinu vojnih, policijskih i civilnih sposobnosti čija je svrha pružanje potpore implementaciji sveobuhvatnog mirovnog ugovora. Neke višedimenzionalne mirovne misije upućene su na teren nakon zahtjeva nacionalnih vlasti neke države da im se pomogne u tranziciji prema legitimnoj vladavini, u odsutnosti formalnog mirovnog ugovora. U iznimnim okolnostima Vijeće sigurnosti upućivalo je i više-dimenzionalne misije koje su privremeno trebale preuzeti obavljanje zakonodavnih i administrativnih funkcija države dok se pitanja suverenosti u potpunosti ne razriješe (što je slučaj s prijelaznim upravama), ili kako bi pomogle da država uspostavi upravljačke strukture koje dotad možda nisu ni postojale. Višedimenzionalne misije često se upućuju u situacije u kojima je društvo podijeljeno po etničkim, vjerskim ili regionalnim linijama, koje je sukob potencirao zbog ozbiljnih kršenja ljudskih prava, što uvelike otežava postizanje nacionalnog pomirenja.

Višedimenzionalne mirovne misije upućuju se kao dio mnogo širih međunarodnih napora kojima se državama koje su izašle iz sukoba pomaže da uspostave održivi mir. Ti napori sastoje se od nekoliko faza u koje su uključeni različiti akteri koji imaju odvojene mandate i područja stručnosti, koji se ipak ponekad preklapaju.

Glavne funkcije višedimenzionalnih mirovnih misija Ujedinjenih nacija jesu:

- a) stvaranje sigurnog i stabilnog okruženja uz istodobno jačanje sposobnosti države da pruži sigurnost, uz puno poštivanje vladavine prava i ljudskih prava;
- b) olakšavanje političkoga procesa promicanjem dijaloga i pomirenja te potporom uspostavi legitimnih i učinkovitih institucija vlasti;
- c) pružanje okvira za osiguravanje koherentnog i koordiniranog djelovanja Ujedinjenih nacija i drugih subjekata na razini države (*UN Peacekeeping Operations, Principles and Guidelines*, 2008: 22-23).

Osim toga, ovisno o vrsti njihova mandata, višedimenzionalnim mirovnim misijama mogu biti dodijeljene i sljedeće zadaće:

- a) pomoć u implementaciji sveobuhvatnog mirovnog sporazuma;
- b) nadzor prekida vatre ili prekida neprijateljstava kako bi se osigurao prostor za političke pregovore i mirno rješavanje sporova;
- c) osiguravanje sigurnog okruženja koje ohrabruje uspostavu normalnog građanskog života;

- d) sprečavanje izbijanja ili prelijevanja sukoba preko granica;
- e) vođenje države ili nekog teritorija kroz tranziciju prema stabilnoj vladi koja je utemeljena na demokratskim principima, dobrom upravljanju i ekonomskom razvoju;
- f) upravljanje teritorijem u tranzicijskom razdoblju, obavljanje svih funkcija koje su obično u nadležnosti vlade.

Iako vojno osoblje i dalje ima presudnu ulogu u većini misija, civilno osoblje preuzima sve veći opseg odgovornosti, koje uključuju: pomoć dotad neprijateljskim stranama u implementaciji složenih mirovnih sporazuma, povezivanje s nizom političkih subjekata te s civilnim društvom; potporu u dostavi humanitarne pomoći; pomoć pri razoružanju, demobilizaciji i reintegraciji bivših vojnika; nadzor i provođenje izbora; jačanje vladavine prava, uključujući pomoć u reformi pravosuđa i uvježbavanju policije; promicanje poštivanja ljudskih prava i istraživanje navodnih kršenja ljudskih prava; pomoć pri oporavku i rehabilitaciji; uspostavljanje prijelazne uprave nad područjem koje je u procesu osamostaljenja (*Handbook on Multidimensional Peacekeeping Operations*, 2003: 11).

Većinu tih odrednica moguće je uočiti na primjeru mirovne misije koja je glavni predmet ovoga rada – na misiji Ujedinjenih nacija u Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu koja se pod nazivom UNTAES³ odvijala od 15. siječnja 1996. do 15. siječnja 1998. i koja se smatra jednom od rijetkih uspješnih mirovnih misija UN-a.

3. Mirovne misije Ujedinjenih nacija i iskustva Republike Hrvatske

Sukob na području bivše Jugoslavije pokazao je međunarodnoj zajednici da su principi i mehanizmi za koje se smatralo da osiguravaju stabilan okvir za međunarodnu sigurnost u razdoblju Hladnog rata nedovoljni za očuvanje međunarodnog mira u promijenjenom političkom i sigurnosnom okruženju.⁴ Mandati i karakter mirovnih misija doživjeli su veliku preobrazbu, prerastajući iz operacija razdvajanja zaraćenih strana u složene misije izgradnje demokratskih sustava, zaštite i promicanja ljudskih prava, jačanja civilnog društva i uspostavljanja osnovnih temelja za održiv razvoj samostalnih država. Ta složenost, a nerijetko i preklapanje mandata, zahtijeva izuzetnu ekspertizu iz različitih područja – od provedbe demokratskih izbora preko izgradnje pravosudnog sustava do uspostave policijskih i vojnih snaga koje

³ UNTAES – United Nations Transitional Authority in Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium.

⁴ O tijeku događaja tzv. jugoslavenske krize, nastanku novih država na području bivše Jugoslavije te ratnim događanjima na teritoriju Republike Hrvatske (kao i ostalih novonastalih neovisnih država) vidjeti: Cohen, 1995.

odgovaraju demokratskim standardima i temeljima međunarodnog prava – kao i integrirano i koordinirano djelovanje vojnog i civilnog elementa.

Kada je na prostoru bivše Jugoslavije 1991. konačno došlo do “eksplozije”, međunarodna zajednica prvo se oslonila na diplomaciju, a potom na operaciju Ujedinjenih nacija (UNPROFOR) namijenjenu obuzdavanju nasilja, zaštiti civila te otvaranju prostora za pregovore o sporazumu (Durch i Schear, 1996: 193). Te su snage bile raspoređene u neadekvatnom broju, neodgovarajuće naoružane i s nejasnim mandatom (Baros, 2001).

Uspostavljanju misije UNTAES u Istočnoj Slavoniji, Zapadnom Srijemu i Baranji prethodile su dvije misije na području Republike Hrvatske – UNPROFOR⁵ i UNCRO⁶. U Hrvatskoj je UNPROFOR (koji nije bio ograničen samo na teritorij Republike Hrvatske) bio razmješten na područja koja su prethodno 1991. godine bila okupirana. U kontekstu UNPROFOR-a nužno je spomenuti i koncept “Područja pod zaštitom Ujedinjenih nacija – UNPA (eng. – *United Nations Protected Area*)”. Pod zaštitom UN-a tako su bila područja u Republici Hrvatskoj u kojima su Srbi činili većinu stanovništva, ali i područja u kojima su Hrvati i Srbi bili nastanjeni u jednakom omjeru, te čak i ona u kojima su Hrvati ustvari bili većina u odnosu na Srbe. Cijelo područje pod zaštitom UN-a bilo je podijeljeno na četiri sektora, a u kontekstu ovoga rada najvažniji je sektor Istok, koji se sastojao od Baranje, Istočne Slavonije i Srijema (uključivao je općine Beli Manastir, Vukovar te dijelove općina Osijek i Vinkovci, ali ne i same te gradove). Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u području koje je obuhvaćao Sektor Istok najveći udio u ukupnom broju stanovništva imali su Hrvati (44,5%), dok su Srbi činili 35% stanovništva (Baletić i dr., 1994).

Nešto više od tri godine nakon uspostave, 31. ožujka 1995. godine UNPROFOR je zamijenjen kratkotrajnom misijom UNCRO (Dobbins, 2005). Operacija UNCRO nije bila uspješna u izvršavanju svojih zadaća. Mnogi analitičari razloge neuspjeha misije pripisuju nezainteresiranosti Ujedinjenih nacija za ovaj sukob, ali i neosiguravanju svih važnih pretpostavki za vođenje tako zahtjevne i kompleksne operacije koja je za cilj imala obnovu povjerenja među sukobljenim etničkim zajednicama. S druge strane, neki autori te mirovne misije Ujedinjenih nacija nazivaju samo promatračkim misijama. Tek je mandat misije UNTAES, po većini pokazatelja, bio uspješan. Razloge treba tražiti u preciznom definiranju mandata i usklađenosti sa sposobnostima mirovnog osoblja, promijenjenoj političkoj klimi, ali i odnosu vojnih snaga te negativnom iskustvu stečenom u prethodne dvije misije.

⁵ UNPROFOR – United Nations Protection Force.

⁶ UNCRO – United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia.

4. Kontekst uspostave mirovne misije UNTAES

Uspostavljanje mirovne misije u Hrvatskom Podunavlju odvijalo se u kontekstu u kojemu je Republika Hrvatska imala izgrađene respektabilne vojne snage, koje su svoju spremnost već uspješno bile testirale u Zapadnoj Slavoniji te u Lici i Dalmatinskoj zagori, odnosno u operacijama Bljesak i Oluja u proljeće i ljeto 1995. godine.⁷ Vrlo važan dio konteksta čini i raspoloženje stanovništva, koje je nakon uspješnih akcija oslobađanja okupiranih teritorija bilo vrlo naklonjeno vojnom rješavanju pitanja preostalog okupiranog teritorija. Takvom raspoloženju zasigurno je doprinijelo i nepovjerenje u mirovne napore Ujedinjenih nacija koje je generirano neuspjehom prethodnih dviju misija, pa se koncept mirne reintegracije činio neprovedivim.⁸ Navedeno svjedoči kako su bili potrebni izvanredni naponi međunarodne zajednice da se sve okolnosti za provođenje mandata mirovne misije slože tako da idu u prilog njegovu uspješnom izvršavanju. S jedne strane, bilo je potrebno osigurati podršku tadašnjeg hrvatskog državnog vrha i lokalnih srpskih vlasti u Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu. S druge strane, bilo je potrebno osigurati dostatnu potporu međunarodnih aktera (Vijeće sigurnosti, glavni tajnik), država članica UN-a – davateljica mirovnog osoblja – te financijska sredstva.

S obzirom na osjetljivost područja koje je još bilo izvan dosega hrvatskih vlasti (granično područje prema Srbiji), a želeći spriječiti mogućnost izbijanja rata između Hrvatske i tadašnje Jugoslavije i obnovu sukoba u tom dijelu Hrvatske, Kontaktna skupina⁹ potaknula je hrvatsku vladu i srpsko vodstvo u Istočnoj Slavoniji na potpisivanje Osnovnog (ili Erdutskog) sporazuma o mirnoj integraciji Istočne Slavonije u Hrvatsku. Taj sporazum, potpisan 2. studenog 1995. godine, zapravo je činio osnovu za uspostavu mirovne misije UN-a, jer je svojim odredbama pozivao Ujedinjene nacije da uspostave prijelaznu upravu i zajamče sigurnost u Istočnoj Slavoniji na godinu dana (ili dvije) u procesu prijenosa vlasti na hrvatsku Vladu. Sukladno tome, Vijeće sigurnosti je Rezolucijom 1037 uspostavilo misiju UNTAES, koja je bila zadužena za implementaciju Erdutskog sporazuma.¹⁰ Tim sporazumom pripadnici srpske zajednice priznali su da je Istočna Slavonija dio Hrvatske te da će biti vraćena pod hrvatsku kontrolu u dogovorenom razdoblju. Hrvatska Vlada za uzvrat je priznala manjinska prava Srbima i svim drugim etničkim skupinama u toj regiji te se obvezala na zaštitu tih prava i na zaštitu lokalnog stanovništva.

⁷ O situaciji uoči potpisivanja Erdutskog sporazuma i uspostave mirovne misije UNTAES, kao i o odnosu snaga sukobljenih strana vidjeti: Klein, 1997.

⁸ Više o različitim aspektima uspostave i provedbe ove mirovne misije vidjeti u zborniku radova koji je Institut Ivo Pilar objavio povodom desete godišnjice okončanja UNTAES-a (Živić i Cvikić, 2010).

⁹ Francuska, Njemačka, Rusija, Ujedinjeno Kraljevstvo i Sjedinjene Države.

¹⁰ http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/untaes_p.htm, 15. listopada 2010.

Temeljne odredbe Erdutskoga sporazuma¹¹ propisivale su: uspostavu prijelazne uprave pod vodstvom Ujedinjenih nacija u trajanju od godinu dana, uz mogućnost produženja mandata na još jednu godinu; razmještanje međunarodnih snaga čija bi zadaća bila održavanje mira i sigurnosti tijekom prijelaznog razdoblja, kao i osiguravanje provedbe odredbi sporazuma; demilitarizaciju područja u razdoblju od trideset dana nakon razmještanja međunarodnih snaga i policije; omogućavanje povratka izbjeglica i prognanika te uspostava normalnog funkcioniranja javnih službi; pomoć u uspostavi i obuci privremenih policijskih snaga te u uspostavi povjerenja između etničkih zajednica; poštivanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda; odredbu da sve osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoja mjesta prebivališta u području, kao i da sve osobe koje su napustile područje ili došle u njega, a ranije su imale stalno prebivalište u Hrvatskoj, imaju pravo živjeti u području; pravo na povrat imovine i nadoknadu štete koje vrijedi za sve bez obzira na etničku pripadnost; održavanje izbora za tijela lokalne vlasti ne kasnije od trideset dana prije isteka prijelaznog razdoblja u organizaciji prijelazne uprave, te pomoć srpskoj zajednici pri imenovanju Zajedničkog vijeća općina.¹² Propisano je također da će Sporazum stupiti na snagu nakon što Vijeće sigurnosti usvoji Rezoluciju koja će pozitivno odgovoriti na zahtjeve iz ovog sporazuma.

Dakle, osnovni principi na kojima se temeljilo rješavanje pitanja Hrvatskog Podunavlja uključivali su mehanizme koji će predstavljati interese ne samo hrvatske Vlade nego i lokalnih Srba, hrvatskih izbjeglica, raseljenih osoba te etničkih manjina. Upravo je stoga važan preduvjet bila demilitarizacija toga područja¹³ uz prethodno stacioniranje UN-ovih snaga te uspostava prijelaznih policijskih snaga. Prijelazne policijske snage bile su sačinjene od Hrvata i Srba u jednakom omjeru te od pripadnika drugih etničkih skupina u područjima u kojima su bile prisutne. Do kraja mandata UNTAES je stvorio nove multietničke snage, Prijelazne policijske snage, koje su se sastojale od 811 službenika srpske nacionalnosti koje su regruti-

¹¹ http://www.snv.hr/pdf/erdutski_sporazum.pdf, 15. listopada 2010.

¹² Odlukom hrvatske Vlade od 15. listopada 1998. godine uspostavljeno je Zajedničko vijeće općina koje je pravnu osnovu osim u Erdutskom sporazumu imalo i u tadašnjem Ustavnom zakonu o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj (*Narodne novine*, br. 34/92); http://www.zvo.hr/index_htm_files/odluka_o_osnivanju.doc, 10. svibnja 2011.

¹³ U vrijeme uspostave misije u siječnju 1996. godine u Istočnoj Slavoniji bilo je stacionirano između osam i dvanaest tisuća srpskih vojnika, u različitim postrojbama. S obzirom na to da su neke od najnasilnijih paravojnih skupina u bivšoj Jugoslaviji bile prisutne u Istočnoj Slavoniji, Ujedinjene nacije su kao prioritet postavile razoružavanje lokalne milicije i povlačenje srpskih snaga iz tog područja. Da bi se osigurala sposobnost djelatnog obračuna s bilo kakvim suprotstavljenim elementima bilo s jedne bilo s druge strane, Upravitelj je prije početka demilitarizacije osigurao razmještanje 5000 vojnika.

rale lokalne srpske vlasti i 815 službenika hrvatske nacionalnosti koje je regrutirala hrvatska Vlada. Pedeset i dva policajca bila su pripadnici drugih etničkih skupina. U početku su bili obučavani u Mađarskoj na Policijskoj akademiji, a obuku su financirale Sjedinjene Američke Države (Dobbins, 2005).

Posebna karika u cijelome procesu bila je organizacija i provođenje lokalnih izbora, pri čemu je glavni otežavajući faktor bilo sastavljanje biračkih popisa. Kako bi se uspostavila legitimna i reprezentativna uprava u području, bili su nužni izbori. Međutim, s obzirom na velika kretanja izbjeglica i prognanika tijekom prethodnih pet godina, održavanje izbora otežavala su mnoga tehnička i pravna pitanja. S tehničke strane problem je predstavljalo sastavljanje ažuriranih popisa birača te osiguravanje da su oni na popisima zaista valjani glasači. Etnički Srbi koji su se iz drugih dijelova bivše Jugoslavije nastanili u području Istočne Slavonije sada su se smatrali stanovnicima toga područja. Hrvati i pripadnici drugih etničkih skupina koji su izbjegli iz Istočne Slavonije, a koji su se planirali vratiti, također su se smatrali stanovnicima toga područja. Stoga je identificiranje svih tih ljudi i osiguravanje sredstava za glasanje bilo teška zadaća.

5. Mirovna misija UNTAES¹⁴

Mirovna misija UNTAES uspostavljena je 15. siječnja 1996. godine nakon završetka mandata misije UNCRO. Osnovana je za početno razdoblje od dvanaest mjeseci i sadržavala je i vojnu i civilnu komponentu. Zadaća vojne komponente bila je nadziranje i olakšavanje demilitarizacije regije, nadgledanje dobrovoljnog i sigurnog povratka izbjeglica u svoje domove u suradnji s UNHCR-om te doprinos održanju mira i stabilnosti u regiji. Uloga civilne komponente obuhvaćala je osnivanje privremenih policijskih snaga, nadzor zatvorskog sustava i postupanje s prijestupnicima, zadaće vezane uz civilnu upravu i funkcioniranje javnih službi, olakšavanje povratka izbjeglica te organiziranje izbora i pomoć u njihovu provođenju.¹⁵ Civilna komponenta bila je zadužena i za pomoć u planiranju gospodarskog oporavka regije te za nadzor poštivanja ljudskih prava, što je velik pomak u odnosu na zadaće koje su bile namijenjene tradicionalnim mirovnim misijama Ujedinjenih nacija. Jedna od zadaća UNTAES-a bila je nadzor i pomoć u razminiranju cijelog područja. Tijekom svog mandata UNTAES je trebao surađivati s Međunarodnim sudom za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije. Od ključne važnosti bila je zadaća prikupljanja oružja i demilitarizacije regije.¹⁶

¹⁴ Ova misija ustanovljena je u skladu s poglavljem VII Povelje Ujedinjenih nacija, jer je utvrđeno da situacija u Hrvatskoj i dalje predstavlja prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti.

¹⁵ http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/untaes_p.htm, 24. lipnja 2008.

¹⁶ <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/untaes.htm>, 24. lipnja 2008.

Vojno i policijsko osoblje UNTAES-a dolazilo je iz 37 država, a najviše članova misija je imala 31. listopada 1996. godine, kada je brojila 5561 člana. Prihvatanjem rezolucije 1079 (1996) 15. studenog 1996. godine Vijeće sigurnosti produljilo je mandat UNTAES-a na još šest mjeseci, do 15. srpnja 1997. godine. To je ponovno učinilo rezolucijom 1120 (1997) od 14. srpnja 1997. godine. Mandat UNTAES-a okončan je 15. siječnja 1998. godine.

Mandat misije bio je kratak, sveobuhvatan i jasan. Ciljevi operacije bili su uključeni i u Erdutski sporazum i u Rezoluciju vijeća sigurnosti 1037. Zadaće misije bile su:¹⁷

1. demilitarizacija regije trideset dana nakon razmještanja vojne komponente UNTAES-a;
2. uspostava privremenih policijskih snaga i nadzor nad tretmanom prijestupnika i zatvorenika u zatvorima;
3. pomoć u razminiranju regije;
4. olakšavanje i nadzor nad dobrovoljnim i sigurnim povratkom izbjeglica i prognanika;
5. nadzor nad poštivanjem Osnovnog sporazuma od strane Hrvatske i Srbije te posebice doprinos održanju mira i sigurnosti i pomoć u pomirenju sukobljenih zajednica;
6. vršenje civilne uprave i pružanje javnih usluga;
7. organizacija lokalnih izbora;
8. pomoć u koordiniranju planova obnove i razvoja.

Prijelazni upravitelj imao je široke izvršne ovlasti koje su nadilazile ovlasti hrvatske Vlade i lokalnih srpskih vlasti. Međutim, UNTAES nije bio uspostavljen da bi zamijenio lokalnu upravu, nego da bi je nadzirao, da bi nadgledao poštivanje provođenja Osnovnog sporazuma te uspostavio prijelazne policijske snage. Da bi osigurao i poboljšao djelovanje lokalnih službi, UNTAES se morao osloniti na lokalnu upravu, koju su u početku popunjavali i kojom su rukovodili isključivo Srbi. Prijelazni upravitelj također je smatrao da je za postizanje njegovih zadataka nužna suradnja lokalnih hrvatskih i srpskih vođa. Da bi se ojačala ta suradnja, uspostavljali su se Zajednički implementacijski odbori koji su se bavili različitim pitanjima i u koje su bili uključeni predstavnici i srpske i hrvatske zajednice.

Međunarodne financijske institucije surađivale su s Ujedinjenim nacijama u pritiscima na hrvatsku Vladu da ispunjava obveze iz Erdutskog sporazuma. I Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka svoje zajmove hrvatskoj Vladi vezali su uz poštivanje Erdutskog sporazuma. Primjerice, ako bi hrvatska Vlada na bilo koji

¹⁷ <http://daccess-ods.un.org/TMP/8562389.61219788.html>, 10. svibnja 2010.

način opstruirala registraciju srpskih glasača (i glasača drugih etničkih skupina) za lokalne izbore, ili ako bi ih diskriminirala u imovinskim sporovima, Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka inzistirali bi na prekidu takvih postupaka kako bi se njihovi zajmovi nastavili. U provođenju svoga mandata UNTAES se oslanjao i na druge međunarodne organizacije (Dobbins, 2005).

UNTAES je bio suočen s problemom zaštite pripadnika svih nacionalnosti u razdoblju u kojemu Hrvatska još uvijek nije imala potpunu kontrolu. Također je pokušavao osigurati zaštitu manjinskih prava nakon što Hrvatska uspostavi potpunu suverenost nad tim područjem. S obzirom na to da je Republika Hrvatska do danas postigla značajnu razinu zaštite manjinskih prava, koja su razrađena u nizu zakona, odredbe tih zakona odnose se i na pripadnike nacionalnih manjina koji žive u području Hrvatskog Podunavlja. Iako je napredak u poštivanju manjinskih prava u Republici Hrvatskoj iz godine u godinu bio sve evidentniji, potrebno je istaknuti kako su se pripadnici manjina, a posebice srpske nacionalne manjine, u područjima koja su bila izravno pogođena sukobima nalazili u specifičnoj situaciji u odnosu na pripadnike manjina u drugim dijelovima Hrvatske. Upravo je stoga u kontekstu zaštite manjina (srpske i drugih) u Hrvatskom Podunavlju važno spomenuti i "Pismo namjera hrvatske Vlade Vijeću sigurnosti UN-a o dovršenju mirne reintegracije područja pod prijelaznom upravom UNTAES-a (1997.)". Veći dio pisma odnosio se na održavanje lokalnih izbora 13. i 14. travnja 1997. godine, odnosno na propozicije vezane uz sudjelovanje na izborima.¹⁸

¹⁸ "Pripadnici lokalne srpske etničke zajednice, kao i svi drugi hrvatski državljani, imaju pravo na sudjelovanje u lokalnim izborima ako su imali prebivalište u vrijeme popisa stanovništva 1991. godine u dijelovima Županije Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske koji su trenutačno pod Prijelaznom upravom. Posjedovanje dokumenata o hrvatskom državljanstvu/identitetu (domovnica/osobna iskaznica) ključan je preduvjet za sudjelovanje na izborima.

... hrvatski državljani koji su pripadnici srpske etničke zajednice, doseljeni u to područje prije početka mandata UNTAES-a i koji trenutačno žive u području pod Prijelaznom upravom, a koji nisu imali prebivalište u tom određenom području u vrijeme održavanja popisa stanovništva 1991. godine, mogu odabrati da glasuju bilo za a) lokalna tijela vlasti uspostavljena u skladu s hrvatskim zakonima, ako trenutačno žive u područjima koja pokrivaju ta tijela, bilo da je teritorij tih tijela u cijelosti ili djelomično unutar takvih područja; ili b) takva lokalna tijela vlasti uspostavljena prema hrvatskim zakonima, u području njihovog prebivališta iz 1991. godine. Kako bi se dobila evidencija onih Srba koji nisu imali prebivalište u navedenom području u vrijeme popisa stanovništva 1991. godine, a koji trenutačno žive na području pod kontrolom UNTAES-a, hrvatske vlasti i UNTAES organizirat će registraciju. Hrvatske vlasti izdat će isprave o državljanstvu/identitetu (domovnica/osobna iskaznica) tim osobama dovoljno rano kako bi im omogućile da sudjeluju na izborima." *Pismo hrvatske Vlade Vijeću sigurnosti o dovršenju mirne reintegracije* (<http://www.snv.hr/hr/files/File/Pismo%20hrvatske%20Vlade%20Vijecu%20sigurnosti%20UN.pdf>, 10. svibnja 2011).

6. Okončanje UNTAES-a i prijenos ovlasti na Republiku Hrvatsku

Od 15. siječnja 1998. godine, kada je mandat misije UNTAES završio, Republika Hrvatska počela je snositi punu odgovornost za stanje na području i od nje se očekivala primjena najviših standarda ljudskih prava i poduzimanje svih mjera za sigurnost stanovnika bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Vijeće sigurnosti osnovalo je skupinu za potporu od 180 međunarodnih policajaca za jednokratno razdoblje od devet mjeseci u cilju promatranja rada hrvatske policije na tom području. Tako je odgovornost za sigurnost prebačena na Prijelazne policijske snage (*TPF – Transitional Police Forces*). To tijelo bilo je sačinjeno od 40% Hrvata, 40% Srba te 20% pripadnika ostalih etničkih skupina koje su bile prisutne na tom području prije rata. Na početku je nadzor nad tim snagama obavljao UNTAES, no s vremenom je prepušten Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Uspješna i mirna reintegracija Podunavlja u pravni i politički sustav Republike Hrvatske bio je najznačajniji događaj koji je obilježio odnose Ujedinjenih nacija i Republike Hrvatske krajem 90-ih godina.

Misija UNTAES ocjenjena je najuspješnijom od svih UN-ovih misija koje su se od početka 90-ih odvijale na hrvatskom tlu tijekom raspada Jugoslavije. Ona se odvijala u drugačijem političkom kontekstu od onog u kojem su djelovale druge misije u Hrvatskoj. Jedan od razloga svakako je bilo potpisivanje Okvirnog sporazuma o području Istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema (Magaš i Žanić, 1999: 410) između hrvatskih vlasti i pobunjenih Srba, a i samo vojno stanje koje se promijenilo nakon oslobođenja velikih dijelova hrvatskog teritorija u svibnju i kolovozu 1995. godine. UNPROFOR je zaustavio šire agresorske akcije, no mandat i djelovanje tih mirovnih snaga, kao ni kasniji mandat snaga pod nazivom UNCRO, nisu pružili jamstvo okončanja rata i povratka okupiranih hrvatskih područja.

Za razliku od prethodnih misija, mandat UNTAES-a bio je u velikoj mjeri jasan. Cilj mu je bila mirna reintegracija Podunavlja pod hrvatsku vlast. S druge strane, pouke koje su Ujedinjene nacije i Republika Hrvatska izvukli iz prethodnih operacija pomogle su da UNTAES svoj mandat provede uspješno. Pretpostavke uspjeha te misije bile su ostvariv mandat, međunarodna potpora njegovu ispunjenju, zainteresiranost svih strana za suradnju, sposobno i pragmatično vodstvo misije te uspostava novog odnosa vojne moći u regiji (Šimonović, 2005: 169). U svom izvješću Vijeću sigurnosti od 4. prosinca 1997. godine glavni tajnik UN-a navodi da postoji konsenzus oko toga da je UNTAES uspješno ispunio osnovne ciljeve zbog kojih je i osnovan.¹⁹ Svim glavnim čimbenicima u međunarodnim odnosima postalo je jasno da je Hrvatsko Podunavlje konstitutivni dio Hrvatske i da bi bilo kakvo drugo rješenje dovelo do obnavljanja neprijateljstva. UNTAES je stoga djelovao u

¹⁹ <http://daccess-ods.un.org/TMP/864675.715565681.html>, 10. svibnja 2010.

okruženju koje je pogodovalo njegovu konačnom uspjehu. Također, UNTAES je imao istinsku potporu, kako međunarodnu tako i na terenu.

Postojala je očita podudarnost interesa u pogledu same misije te reintegracije ovog područja, ali brzina rješavanja i modaliteti razlikovali su se. Interes hrvatske Vlade bio je da se proces ubrza. S druge strane, interes pobunjenih Srba bio je prolongiranje procesa. Voditelji misije UNTAES tražili su bolju suradnju od hrvatskih vlasti, koja je, potaknuta time, ubrzala procese koji su se ticali osiguravanja jednakosti svim građanima i poduzimanja koraka mirenja. S druge strane, UNTAES je pobunjenim Srbima prijetio odlaskom u slučaju nesuradnje. Poticaji takve vrste bili su moćno oružje i možda glavni ključ uspjeha te misije (Šimonović, 2005: 169).

Bez obzira na uspjeh, nakon završetka mandata UNTAES-a ostali su brojni problemi čije je rješavanje zahtijevalo vremena i novca. Pomirenje je bilo jedan od ključnih problema za uspostavu stabilnosti u društvu. Suradnja koju je UNTAES u razdoblju svog djelovanja imao s Međunarodnim sudom za ratne zločine počinjene na tlu bivše Jugoslavije (*International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia – ICTY*) bila je vrlo važan čimbenik. UNTAES-ov mandat uključivao je omogućavanje povratka izbjeglica i prognanika. U tom se kontekstu postiglo malo, no prvenstveno zbog socio-ekonomskog stanja Republike Hrvatske, a ne krivnje UNTAES-a.

Odjel za mirovne operacije UN-a izradio je studiju o uspješnoj provedbi dvogodišnje misije UNTAES. Pokazalo se da je, između ostalog, za uspješnost misije bio bitan jasan mandat, razina političke potpore Vijeća sigurnosti i država članica Ujedinjenih nacija, odgovarajući raspoloživi resursi, kvalitetno čelništvo misije, suradnja vojne i civilne komponente misije, uspostava sigurnog okruženja i učinkovite strategije javnog informiranja te pravodobno prikupljanje informacija i analiza obavještajnih podataka.

Prema korporaciji RAND, UNTAES je najuspješnija tzv. *nation-building* misija koju su poduzele Ujedinjene nacije ili Sjedinjene Države u posthladnoratovskom razdoblju. Osim toga, bila je i najmanja misija i misija s najboljom potporom te s najjasnije definiranim ciljem, što je također uvelike doprinijelo njezinoj uspješnosti (Dobbins, 2005).

7. Zaključak

U svim postkonfliktnim društvima pomirenje je težak i dugotrajan proces. UNTAES je pokušao poticati pomirenje javnim informativnim kampanjama, otvaranjem granica, unapređenjem prometa i telekomunikacijskih veza, poticanjem trgovačkih aktivnosti između različitih etničkih skupina. Srbi su se počeli politički organizirati i aktivnije sudjelovati u političkom životu Republike Hrvatske. Mirovinski, policijski, zdravstveni i obrazovni sustav Istočne Slavonije tijekom mandata UNTAES-a inte-

griran je u cjelokupni hrvatski sustav. Velikih je neslaganja bilo oko pitanja obrazovanja i kulture. Pitanja koja su se odnosila na etnička prava, poput prava na upotrebu jezika i prava na poučavanje povijesti i kulture, također su bila izrazito prijeporna.

Radi dodatne stabilizacije prilika, nadgledanja poštivanja ljudskih prava te izgradnje stabilnijih međuetničkih odnosa u području Istočne Slavonije, zapadnog Srijema i Baranje, nakon okončanja UNTAES-a uspostavljena je devetomjesečna misija UNPSG (*United Nations Police Support Group*), čija je osnovna zadaća bila nadgledanje rada hrvatske policije. Kasnije je (nakon 15. listopada 1998. godine) tu ulogu preuzeo OESS. Osoblje misije UNSPG bilo je razmješteno u dvadeset policijskih postaja u Hrvatskom Podunavlju, s glavnim policijskim sjedištem u Vukovaru, dok je sjedište misije bilo u Zagrebu, gdje se nalazio Ured za vezu UN-a (UNLO).²⁰

Pozdravivši napredak postignut u procesu mirnog povratka prognanika, koji se odvijao dvosmjerno, Vijeće sigurnosti pozvalo je Vladu Republike Hrvatske da ukloni sve pravne prepreke ili druge prijetnje nastavku toga procesa.²¹ Nakon završetka misije glavni tajnik UN-a ocijenio je ukupno stanje u regiji zadovoljavajućim. Međutim, istodobno je došlo do etnički motiviranih incidenata, a značajan napredak u vraćanju imovine prognanim Srbima i povratku izbjeglica nije postignut. Ipak, po okončanju mandata misije glavni tajnik izrazio je zadovoljstvo ishodom korištenja civilnog policijskog osoblja kako bi se povećala sigurnost i osigurala konsolidacija mira nakon povlačenja mnogo opsežnije operacije.²²

Sumirajući sve navedeno o iskustvima Republike Hrvatske s misijama Ujedinjenih nacija na svome teritoriju, potrebno je reći kako je to iskustvo pomoglo njezinoj afirmaciji u UN-u. Naime, svoje golemo nacionalno iskustvo u postkonfliktnoj izgradnji mira Hrvatska je uspješno iskoristila u izgradnji i radu novoutemeljene Komisije za izgradnju mira (*Peacebuilding Commission*), savjetodavnog tijela Opće skupštine i Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija. Hrvatska je imala aktivnu ulogu u promicanju potrebe za utemeljenjem Komisije kao vitalnog alata koji je nedostajao oruđu Ujedinjenih naroda. Pored toga, snažno je zagovarala uključivanje država koje su i same bile uspješne u izgradnji mira u rad Organizacijskog odbora Komisije. Na izborima za članove novoosnovanog tijela u svibnju 2006. godine Republika Hrvatska dobila je 119 glasova od prisutnih 188 država, čime je izabrana u jednogodišnje članstvo prvog saziva Organizacijskog odbora Komisije za izgradnju mira.²³

²⁰ <http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/cropol.htm>, 16. travnja 2008.

²¹ *Ibid.*

²² <http://daccess-ods.un.org/TMP/864675.715565681.html>, 10. svibnja 2010.

²³ <http://un.mvp.hr/?mh=147&mv=2764>, 14. lipnja 2008. Važnost Komisije za izgradnju mira sastoji se u njezinoj zadaći poduzimanja aktivnosti u državama koje su netom izašle iz sukoba,

S obzirom na to da je rat u Hrvatskoj okončan 1995. godine (dok je preostali dio okupiranog teritorija – Istočna Slavonija, Baranja i Srijem – u hrvatski pravni poredak vraćen mirnim putem 1998. godine), a da je sudjelovanje u mirovnim misijama Ujedinjenih nacija započelo 1999. godine, nemoguće je ne primijetiti da se Hrvatska u vrlo kratkom razdoblju od jedva četiri godine uspela transformirati iz primateljice pomoći Ujedinjenih nacija u aktivnog sudionika u mirovnim misijama pod okriljem te organizacije. Takav brzi razvoj događaja bio je moguć prije svega zato što su se pri transformaciji oružanih snaga, između ostalih, koristile “lekcije” stečene u mirovnim misijama koje su se odvijale na hrvatskom teritoriju, te se stoga i u tom smislu doprinos mirovne misije UNTAES može ocijeniti pozitivnim.

LITERATURA

- Baletić, Z. i dr., 1994: *Croatia between aggression and peace*, AGM, Zagreb.
- Baros, M., 2001: The UN's Response to the Yugoslav Crisis: Turning the UN Charter on its Head, *International Peacekeeping* (8) 1: 44-63.
- Berdal, M., 2001: Lessons Not Learned: The Use of Force in 'Peace Operations' in the 1990s, u: Adebajo, A., Sriram, C. L., *Managing Armed Conflicts in 21st Century*, Frank Cass Publishers, London, str. 55-74; http://books.google.hr/books?id=GY9Svt72E0QC&printsec=frontcover&dq=Managing+Armed+Conflicts+in+21st+Century&source=bl&ots=Hos48zIpbs&sig=E-d0M3kVvkq7Dd4AwrqEcFtM-5hA&hl=hr&ei=nsmiTZOaFI6WswbEyLDiAQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CCsQ6AEwAQ#v=onepage&q&f=false, pristup: 12. 1. 2009.
- Bures, O., 2006: UN Peacekeeping in the 21st Century: A Capabilities-Expectations Gap Analysis, *Czech Journal of Political Science*, (13) 4: 379-398; http://kpes.upol.cz/docs/Oldrich.Bures/publications_cs.pdf, pristup: 15. 12. 2010.
- Butler, M. J., 2009: *International Conflict Management*, Routledge, Taylor&Francis Group, London – New York.
- Cohen, J. L., 1995: *Broken Bonds – Yugoslavia's Disintegration and Balkan Politics in Transition*, 2nd edition, Westview Press, Boulder, San Francisco, Oxford.

koje doprinose širim naporima međunarodne zajednice u uspostavljanju trajnog mira i sprečavanju obnove sukoba. Komisija je posebno aktivna u poduzimanju sljedećih aktivnosti: okupljanju svih relevantnih aktera, uključujući međunarodne donatore, međunarodnih financijskih institucija, nacionalnih vlada, država davateljica mirovnog osoblja; upravljanju resursima; davanju savjeta i prijedloga vezanih uz integrirane strategije postkonfliktne izgradnje mira i oporavka te, tamo gdje je to prikladno, upozoravanju na nedostatke koji bi mogli ugroziti mir; <http://www.un.org/peace/peacebuilding/>, 14. lipnja 2008.

- Cohen, J. L., Moens, A., 1999: Learning the Lessons of UNPROFOR: Canadian Peacekeeping in the Former Yugoslavia, *Canadian Foreign Policy* (6) 2: 85-102; www.queensu.ca/cir/files/2004-05%20QCIR%20Annual%20Report.pdf, pristup: 14. 4. 2009.
- Chesterman S., 2003: Blue Helmet Blues, Review Essay, International Peace Academy, New York, *Security Dialogue* (34) 3: 365-375; http://law.nus.edu.sg/about_us/faculty/staff/publist.asp?UserID=lawsac, pristup: 15. 2. 2011.
- Chopra, J., 1995: Back to the Drawing Board, *Bulletin of the Atomic Scientists* (51) 2: 29-35; <http://books.google.hr/books>, pristup: 12. 1. 2009.
- Dobbins, J. i dr., 2005: *The UN's Role in Nation-building from the Congo to Iraq*, RAND Corporation, Santa Monica, str. 107-128; http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2005/RAND_MG304.pdf, pristup: 28. 12. 2010.
- Durch, William J., Schear, James A., 1996: Faultlines: UN operations in the former Yugoslavia, u: Durch, William J. (ed.), *UN Peacekeeping, American Policy and the Uncivil Wars of the 1990s*, St. Martin's Press, New York.
- Klein, J. P., 1997: The Prospects for Eastern Croatia: The Significance of UN's Undiscovered Mission, *RUSI Journal* (142) 2: 19-24; <http://www.rusi.org/publications/journal/ref:A445B5B02B9528/>, pristup: 10. 5. 2011.
- Lipson, M., 2004: *A Garbage Can Model of UN Peacekeeping*, Paper prepared for presentation at the annual meeting of the Canadian Political Science Association, Winnipeg, Manitoba, June 3-5, 2004; <http://www.cpsa-acsp.ca/papers-2004/Lipson,%20Michael.pdf>, pristup: 30. 4. 2008.
- Magaš, B., Žanić, I. (ur.), 1999: *Rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991-1995.*, Naklada Jesenski i Turk – DANI, Zagreb – Sarajevo.
- Pirnie, B. R., Francisco, C. M., 1998: *Requirements for Peacekeeping, Humanitarian Assistance, and Disaster Relief*, National Defence Review Institute, RAND; <http://www.rand.org>, pristup: 12. 3. 2010.
- Roberts, A., 2003: "Soldiering on in Hope": United Nations Peacekeeping in Civil Wars, *Journal of International Law and Politics* (35) 3: 839-843; <http://www.geocities.ws/resethnic/UNpk.pdf>, pristup: 25. 12. 2008.
- Sewall, J. O. B., 1995: UNPROFOR and UNTAC: Lessons Learned as to Requirements for Planning, Training, and Equipment, *Improving the Prospects for Future Peace Operations – Workshop Proceedings*, str. 87-91; <http://www.princeton.edu/~ota/disk1/1995/9534/953411.PDF>, pristup: 24. 6. 2009.
- Šimonović, I., 2005: *Globalizacija, državna suverenost i međunarodni odnosi*, Narodne novine, Zagreb.
- Wäyrynen, R., 2000: Preventing Deadly Conflicts: Failures in Iraq and Yugoslavia, *Global Society* (14) 1: 5-33; <http://www.ingentaconnect.com/content/routledg/cgsj/2000/.../00000001>, pristup: 26. 7. 2009.

Živić, D., Cvikić, S. (ur.), 2010: *Mirna reintegracija hrvatskoga Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvid*, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb – Vukovar.

Priručnici

Handbook on Multidimensional Peacekeeping Operations, 2003: Department of Peacekeeping Operations, United Nations; <http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/.../Handbook%20on%20UN%20PKOs.pdf>, pristup: 17. 11. 2008.

United Nations Peacekeeping Operations, Principles and Guidelines, 2008: Department of Peacekeeping Operations, Department of Field Support, United Nations; http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/Pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf, pristup: 14. 3. 2009.

Dokumenti

Erdutski sporazum (Temeljni sporazum o Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu); http://www.snv.hr/pdf/erdutski_sporazum.pdf, pristup: 15. 10. 2010.

Odluka hrvatske Vlade o uspostavljanju Zajedničkog vijeća općina; http://www.zvo.hr/index_htm_files/odluka_o_osnivanju.doc, pristup: 10. 5. 2011.

Pismo hrvatske Vlade Vijeću sigurnosti o dovršenju mirne reintegracije; <http://www.snv.hr/hr/files/File/Pismo%20hrvatske%20Vlade%20Vijecu%20sigurnosti%20UN.pdf>, pristup: 10. 5. 2011.

Report of the Secretary-General on the United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium; <http://daccess-ods.un.org/TMP/864675.715565681.html>, pristup: 10. 5. 2010.

United Nations Security Council Resolution 1037; <http://daccess-ods.un.org/TMP/8562389.61219788.html>, pristup: 10. 05. 2010.

United Nations Department of Public Information, "Croatia-UNTAES"; http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/untaes_p.htm, pristup: 15. 10. 2010.

Internetske stranice

<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/home.shtml>, pristup: 30. 4. 2008.

<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/untaes.htm>, pristup: 24. 6. 2008.

<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/cropol.htm>, pristup: 16. 4. 2008.

<http://un.mvp.hr/?mh=147&mv=2764>, pristup: 14. 6. 2008.

<http://www.un.org/peace/peacebuilding/>, pristup: 14. 6. 2008.

Ružica Jakešević

UN PEACEKEEPING MISSIONS AND THE SOLVING
OF INTERETHNIC CONFLICTS: CASE STUDY
OF EASTERN SLAVONIA

Summary

The article traces the development of the concept of UN peacekeeping missions from the late 1940s, when they were first applied, to the so-called second generation of peacekeeping missions, which is primarily linked with the 1990s. Designating the changes in carrying out peacekeeping missions as normative, quantitative and qualitative, the author also discusses shifts in the understanding of traditional principles of consent of the parties, impartiality of observers and non-use of force in most cases, which were observed by most peacekeeping missions in the Cold War period. The other focus of this article is the case study of the UNTAES peacekeeping mission carried out from January 15, 1996 to January 15, 1998 in Eastern Slavonia, Sirmium and Baranja, which is considered one of the very rare examples of successful application of the second generation of UN peacekeeping missions, but also of peacekeeping missions in general.

Keywords: United Nations, peacekeeping missions, Croatia, UNTAES

Kontakt: **Ružica Jakešević**, Fakultet političkih znanosti, Lepušićeva 6, 10000 Zagreb. E-mail: rjakesevic@fpzg.hr